

Журавська З.В., доцент кафедри кримінального права і процесу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, кандидат юридичних наук, доцент

Особливості проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у виправних колоніях

Як встановлено у ході даного дослідження, чи не найбільше проблем при проведенні слідчих (розшукових) дій у виправних колоніях виникає при здійсненні обшуку (ст. 234 КПК), що, у першу чергу, пов'язано з однойменними режимними заходами, які постійно (планово та позапланово) проводяться відповідно до вимог кримінально-виконавчого законодавства України персоналом цих КВУ. Так, як зазначено в ч. 5 ст. 102 КВК, засуджені, їхні речі і одяг, а також приміщення та територія колоній підлягають обшуку і огляду, порядок проведення яких визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України. Метою таких заходів, як це витікає із змісту п. 1 р. XVII ПВР УВП, є виявлення предметів, виробів, речей та продуктів харчування, що не передбачені переліком, а також грошей, цінних паперів і речей, предметів, які заборонено використовувати в УВП, приготувань до втечі з-під варти, розшуку засуджених, які переховуються, тощо. У той самий час мета обшуку, який проводиться в порядку ст. 234 КПК, є дещо іншою, а саме: ця дія носить процесуальний, а не кримінально-виконавчий характер та спрямована на забезпечення доказування по кримінальному провадженню у виправній колонії.

Враховуючи зазначене, при проведенні слідчих (розшукових) дій, зокрема обшуку, у даних КВУ дії адміністрації колонії мають бути в обов'язковому порядку погоджені із слідчим, який здійснює кримінальне провадження у цих установах. Виходячи з того, що досі на нормативно-правовому рівні це питання не вирішено, варто це здійснити у КПК шляхом доповнення його спеціальною главою 25-1 «Особливості досудового розслідування кримінальних проваджень у місцях позбавлення волі», аргументація з приводу чого приведена у попередніх підрозділах даної дисертації. Логічним у зв'язку з цим було б й доповнення (як додаткова гарантія забезпечення кримінального переслідування у виправних колоніях) ч.

5 ст. 102 КВК «Режим у колоніях та його основні вимоги» реченням такого змісту: «У випадках здійснення у колоніях кримінальних проваджень зазначені дії погоджуються із слідчим, який проводить досудове розслідування по злочинах, учинених при виконанні та відбуванні покарання у виді позбавлення волі». Враховуючи, що у штатній структурі виправної колонії (п. 1 р. II ПВР) передбачені посади медичних працівників, як показує практика, не викликає якихось труднощів проведення такої слідчої дії, як огляд трупа (ст. 238 КПК).

Виходячи з того, що у колоніях ведуться різноманітні обліки засуджених, а також те, що щодня вранці та ввечері, у години, визначені розпорядком дня, а також додатково в час перед прийманням їжі засудженими або після цього проводяться перевірки засуджених (розділ VI ПВР УВП), у виправних колоніях не виникає практичних проблем й при проведенні таких слідчих дій, як освідчення особи (ст. 241 КПК); та експертизи (ст. 242 КПК). Поряд з цим, слід визнати, що зміст слідчих (розшукових) дій, які здійснюються у виправних колоніях, обумовлюють, у першу чергу, саме процесуальні особливості їх реалізації, що, в кінцевому результаті, дає можливість говорити про зазначені дії як своєрідний кримінальний процесуальний та кримінально-виконавчий комплекс дій, спрямованих на забезпечення заходів кримінального провадження та процесу доказування, з одного боку, а також процесу виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі через неможливість його призупинення на час досудового розслідування, з іншого боку (у цьому, власне, й проявляється об'єктивна природа безперервності та перманентності кримінально-виконавчої діяльності).

Отже, слідчі (розшукові) дії в умовах їх проведення у виправних колоніях - це дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих у конкретному провадженні, та інші дії слідчого, що погоджені з адміністрацією цієї КВУ та спрямовані на забезпечення заходів досудового розслідування та в цілому його завдань, визначених у законі.

Як встановлено в ході даного дослідження, свої змістовні особливості при проведенні досудового розслідування у виправних колоніях мають й негласні слідчі (розшукові) дії (глава 21 розділу III КПК).

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 246 КПК, негласні слідчі (розшукові) дії - це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом. Як у зв'язку з цим зауважили В.О. Глушков та Є.Д. Скулиш, негласність проведення слідчих дій, регламентованих гл. 21 КПК, виражається в тому, що вони здійснюються приховано не лише від осіб, злочинна діяльність яких документується, але й від усіх інших суб'єктів, що не беруть безпосередньої участі в їх провадженні [1, с. 629]. Крім цього, як правильно зробив висновок Д.Й. Никифорчук, зазначена норма дає можливість слідчому (оперативному працівнику) визначати та застосовувати конкретні негласні слідчі (розшукові) дії в процесі отримання доказової бази щодо осіб, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні злочинів, а також у випадках, якщо іншим способом отримати відомості про злочин і злочинця неможливо (гл. 21 КПК України) [2, с. 4]. При цьому, як встановили

І.М. Копотун та О.С. Стеблинська, з метою унеможливлення випадків отримання доказів шляхом порушення конституційних прав громадян КПК встановлює чіткий перелік негласних слідчих (розшукових) дій, а також порядок їх здійснення [3, с. 14].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. т.1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль; за заг. ред.. В.Я. Тація. - Х.: Право, 2012. - 768 с.

2. Негласні слідчі (розшукові) дії: [Курс лекцій] / Д.Й. Никифорчук, С.І. Ніколюк, О.І. Козаченко та ін. / За заг. ред. Д.Й. Никифорчука. - К.: НАВС, 2012. - 138 с.

3. Методичні рекомендації щодо користування Кримінальним процесуальним кодексом України органами та установами Державної пенітенціарної служби України / Укладачі І.М. Копотун, О.С. Стеблинська. - К.: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2012. - 36 с.